

Bokmelding

Aron W. Hughes & Russell T. McCutcheon (red.), 2017. *Religion in 5 minutes*. Bristol: Equinox Publishing Ltd, 311 sider.

Anmeldt av Eivind Windsrygg

I en tid der verdensreligioner som klassifisering er under stadig kritikk, vokser det frem et behov for en innføringsbok i religionsvitenskap som ikke baserer seg på denne grove kategoriseringen. En slik alternativ tilnærming finner man i boken *Religion in 5 minutes*. Boken gir korte og konsise svar på en rekke spørsmål vedrørende religion som fenomen, og forsøker slik å vise til mangfoldet innenfor religionsvitenskap. Boken består av 81 spørsmål som redaktørene av boken har samlet inn fra sine studenter, og hvert spørsmål blir et eget kapittel. Redaktørene har så invitert en rekke religionsforskere som har besvart spørsmålene i korte artikler på rundt to til tre sider. Kapitlene er delt opp i fire kategorier som omhandler religion som fenomen, spørsmål relatert til spesifikke religioner, spørsmål om religionsvitenskap som akademisk disiplin, og en siste kategori med to avsluttende svar fra redaktørene med deres synspunkter på fremtiden til religions rolle i samfunnet, og som forskningsfelt.

Redaktørene Aaron Hughes og Russell McCutcheon forklarer i innledningen at målgruppen til boken er studenter i samme situasjon som de som kom med spørsmålene; altså studenter i startfasen av en religionsvitenskapelig utdanning, samt det de kaller for «nysgjerrige lesere». Studentfokuset er tydelig, og boken virker å være inspirert av pedagogikk i form av mikrolæring. Dette innebærer korte dypdykk i spesifikke emner, samt en slags representativ studentmedvirkning under innsamling av spørsmål. Den nysgjerrige leseren fremstår for meg som sekundær, selv om boken nok kan appellere til et større publikum av lesere med akademisk interesse. Boken kan leses på to måter; enten fra perm til perm, eller navigeres ved at leseren finner et spørsmål av in-

teresse. Ved svarets slutt finner man forslag på andre av bokens kapitler som tar for seg et annet aspekt av det omtalte emnet. Denne fremgangsmåten anbefales. Det kan sammenlignes med å trykke en link på en internettside, og gjør det mulig å la interessen og nysgjerrigheten lede leseren gjennom boken. *Religion in 5 minutes* er altså ikke en typisk pensumbok, selv om bokens hovedmålgruppe er studenter.

Mengden av svar i *Religion in 5 minutes*, samt lengden på svarene, gjør at det blir vanskelig å beskrive boken ved å fokusere på innholdet i svarene. Det er trolig bedre å beskrive konseptene som boken baserer seg på, og vurdere innholdet som en helhet ved hjelp av beskrivende eksempler fra bokens kapitler. Selv med denne store mengden av kapitler og bidragsyttere, kan man se generelle tendenser i besvarelsen av spørsmålene. Bidragsyterne fremstår som en relativt homogen gruppe der alle har en tilnærming til religion som et kulturelt fenomen. I tillegg blir spørsmålene besvart på en dekonstruksjonistisk måte ved at forskerne bryter ned spørsmålene til størrelser som kan utsettes for en faglig tilnærming. Dette fører også til en stor opplevd forskjell mellom hvordan spørsmålene blir stilt, og i hvordan de blir besvart.

For meg er selve spørsmålene som stilles i *Religion in 5 minutes* det aspektet av boken som er mest åpent for kritikk. Redaktørene har valgt spørsmål som stammer fra ett kull av førsteårsstudenter ved Universitetet i Alabama, og har vurdert denne gruppen som representativ for et «wide-reading and curious audience». De mener videre at dette utvalget gav dem spørsmål med mangfold. Mitt inntrykk er derimot det motsatte. Jeg mener den generelle tendensen er at spørsmålene har et utpreget amerikansk fokus. Mange spørsmål er også påfallende kristen-sentriske. Det kristne fokuset finner vi for eksempel i spørsmål som: «Why do some Christians use snakes in their worship?», «Are Mormons Christian?», og «Can't I just learn about religion in my church, mosque, or temple?». Dette kristen-sentriske perspektivet blir forsterket ved et ytterligere fokus på Amerikanske forhold, som «In what ways can religion be legally discussed in US public schools?», «Is Europe less religious than North America?», og ikke minst «Why is religion so often involved in politics?». Den kulturelle konteksten til både spørsmål og

svar gjør at slike kapitler blir mindre aktuelle for et større publikum. Ved ettertanke kunne redaktørene vært enda strengere i sitt utvalg av spørsmål, og muligens omformulert noen spørsmål slik at de beholdt essensen av sitt innhold, men tonet ned de mest kulturspesifikke aspektene.

Klarer da svarene å motvirke tendensen som blir satt av spørsmålene? I stor grad er svaret ja, dog ikke utelukkende. Spørsmålene mangler ofte historisk kontekst, noe svarene gjennomgående retter på som del av sin dekonstruksjon. For eksempel blir forskjellen mellom kult og religion forklart på en meget kortfattet, men grundig måte ved å påpeke historisk kontekst og endring i forståelsen av ordet kult. McCutcheon bruker et spørsmål om sport kan være religion til å gi leseren en innføring i de forskjellige tilnærmingene til religionsdefinisjoner. Svarene bryter som sagt med måten spørsmålet blir stilt, men på en måte som gir innsikt i en religionsvitenskapelig tilnærming til ulike spørsmål. Slik trenes leseren opp i akademisk og kritisk tenkning rundt disse emnene. I en tid hvor informasjonssamfunnet er et etablert fenomen for vesten, vil jeg tro at det er viktigere for de fleste nye studenter å få en innføring i kritisk tenkning fremfor en serie med «wiki-artikler» om spørsmål som inneholder store kategorier og konsepter. Ut fra min egen erfaring med å undervise studenter på et innføringsemne i religionsvitenskap, der boken er pensum, ser det ut til at boken lykkes med å formidle et mønster i tilnærming og metodikk.

Det er dog en forskjell i kvaliteten på svarene i *Religion in 5 minutes*. Dette kan være som naturlig konsekvens av spørsmålet, men også et resultat av redaktørenes og noen bidragsyteres fokus på amerikanske forhold og politikk. For å gi kontekst så tror jeg de fleste religionsvitere foretrekker et minimum av teologi i sin forskning, og på samme måte foretrekker anmelderen et minimum av politisk verdiskaping i sin forskning. Slik verdiskaping kommer til syne blant annet i avslutningskapitlene til McCutcheon og Hughes, som for en norsk leser oppleves som veldig politiserte i sin kritikk av moderne strømninger i amerikansk politikk og kultur. Et annet eksempel finner man hos Leslie Dorrough Smith og hennes svar på «Why do women in some religions

cover up their faces, or even their whole body?» Her sier hun at kultur, ofte basert på religion, produserer kjønnsforskjeller. Dette argumenterer hun faglig for, men Smith legger også til at dersom biologi var avgjørende så ville man kunne: «reasonably expect that all men and women across the globe would behave in virtually identical ways due to their biology.» Snur man på argumentet hennes så ville alle med samme kulturelle bakgrunn også oppført seg likt, noe som opplagt heller ikke er tilfelle. Et slikt resonnement oppleves mer som retorikk enn som forskning, og i ytterste konsekvens kan denne form for verdiskapning sabotere leksjonene om kritisk og metodisk tilnærming som *Religion in 5 minutes* ellers fremmer. For å veie opp slike inntrykk har man på en annen side Nathaniel J. Morehouse som svarer på spørsmålet om satanisme er en religion på en meget reflektert måte. Her blir historisk og kulturell kontekst brukt til å beskrive en bevegelse og en gruppe individ innenfor de samme kritiske rammene som annen religion, uten å komme med verdivurderinger av religionens innhold. Et annet eksempel er Richard Newton som drøfter hvordan man kan studere religion på akademisk vis samtidig som man er religiøs. Newtons svar har naturligvis et perspektiv på religion som fokuserer på gruppetilhørighet, identitet og deltagelse i religiøse handlinger og tradisjoner, men svaret er også fritt fra normative vurderinger i forhold til hvilken rolle som er «best».

Når man skal vurdere *Religion in 5 minutes* kan det ikke gjøres isolert fra målgruppene. Dersom målgruppen er studenter som skal få en innføring i kritisk, religionsvitenskapelig tilnærming, så lykkes boken godt. Jeg tror forøvrig at bokens tekster brukes best som supplement til annen undervisning, eller som del av et større undervisningsopplegg, slik at man kan gjøre et utvalg av bokens kapitler.

Hva så med den nysgjerrige leseren? Uten å helt forstå hvem som inngår i denne kategorien, forsøkte jeg likefremt å innta denne rollen ved andre gjennomlesing av boken. Dette innebar at jeg valgte spørsmål som vakte interesse, og følge bokens forslag til neste kapittel. Flere svar fremstår som interessante og elegante løsninger på spørsmål om store kategorier, mens andre svar etterlot en følelse av utilfredshet. Denne

følelsen ble raskt erstattet med ønske om å få bedre innsikt i emnet, der svarene ofte gav forslag til ytterligere lesning i andre bøker. Her kan en erfaren leser gjenkjenne klassikere innenfor fagfeltet, samtidig som man får inspirasjon til å se etter nye verk og forskere. Når dette er sagt vil jeg også legge til at jeg stiller meg kritisk til svar som tenderte mot politikk, samt at det amerikanske fokuset til tider ble vel dominerende i en bok som skal gi innføring i religion, fem minutt av gangen.